

לעילוי נשמת הרב ירחמיאל גרשון בן הרב צבי יהודה אדלשטיין זצ"ל

פרשה זו עוסקת בברכות משה לבני ישראל קודם מותו, ובמות משה רבינו.

משה פותח את ברכתו לעם ישראל בהקדמת שבחו של הקב"ה אשר יצא לקראת עם ישראל בעת מתן תורה - אותה העניק להם, לאחר שאומות העולם סירבו לקבלה - עם חלק ממלאכיו "מימינו אשדת' למר". משה מודיע את חיבתו של ה' לכלל שבטי ישראל ואת מציאות נשמות הצדיקים אצל ה' - דבר שזכו לו בהתכנסותם בתחתית הר סיני³ וקבלת עול תורתו תוך התחייבות שלא לעזובה. "ויהי בישרון⁴ מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל".

משה מברך את ראובן שלא תיכרת נפשו בעולם הזה ובעולם הבא בשל חטאו, ומבטיח כי לעולם יימנה שמו לצד אחיו.

הוא ממשיך ומברך "שמע⁵ ה' קול יהודה⁶" בעת מלחמות צאצאיו מלכי יהודה מול אויביהם, שישובו בשלום.

"ללוי אמר תומיך ואורך לאיש חסידך" על שלא התלוננו יחד עם שאר העם על אוכל ומים, לאחר שחטאו ישראל בעגל קראו 'מי לה' אלי' והרגו את קרוביהם שחטאו, ושמרו על מצוות 'ברית' מילה' כל ארבעים שנות מדבר. על כן ראויים הם להורות תורה ולעבוד בבית המקדש. משה מברכם כי יעמדו בפני המערערים על מעמד הכהונה וינצחו את אויביהם.⁷

הוא מברך את בנימין⁸ שייבנה בית המקדש בחלקו ומאז לא תשרה שכינה במקום אחר.⁹

את יוסף הוא מברך כי תהיה ארצו מבורכת בתנאים מיטביים ליבול משובח ורב. מזכיר את יהושע בן שבט אפרים שינהיג את ישראל אשר "בכור שורו הדר לו וקרני ראם¹⁰ קרני", ואת ניצחון צאצאיו בעתיד.¹¹

משה מברך את יששכר וזבולון הכורתים שותפות נצח "שמח¹² זבולון בצאתך ויששכר באהליך". את זבולון הוא מברך שיצליח בעסקיו ואת יששכר שיצליח בלימוד התורה ובהעמדת ראשי סנהדרין העוסקים בעיבוד החודשים ובכך "עמים הר¹³ יקראו" בבוא עם ישראל להיראות לפני ה' בשלושת הרגלים. "כי שפע עמים יינקו¹⁴ ושפוני טמוני חול".

הוא מברך את גד שגבולו מתרחב לצד מזרח הארץ, כי ינצח את אויביו המצויים בקרבת מקום. בדומה לכך הוא מברך את דן "גור אריה"¹⁵ שינצח את אויביו.

¹ נתינת התורה לעם ישראל הייתה מתוך אש, וכן התורה הייתה כתובה באש (רש"י לג, ב).

² רש"י (שם, ג) מבאר ביאור נוסף למילים 'אף חובב עמים', שאף כאשר מוסר הקב"ה את ישראל בידי שונאיהם, עדיין מתכנסים הצדיקים בצילו ומקבלים את דברי ה' באהבה.

³ רש"י (שם, שם).

⁴ לשון ראייה. ה'כלי יקר' (שם, ה) מבאר כי לפעמים אדם עולה לגדולה למרות שאינו ראוי, אך אם יביטו אנשים ויבדקו אחריו ידיחוהו, אחר שמצאו שאינו ראוי. אך כאן מעיד הפסוק כי גם כאשר הביטו העם על משה לא מצאו בו פסול שמצריך הדחה. ה'כלי יקר' אומר כי ביאור זה נכון לאומרו גם ביחס לבורא, שלמרות כל הניסיונות מודים עם ישראל כי הוא מלכם.

⁵ במילה 'שמע' רומז משה לשמעון שמתברך בתוך ברכת יהודה, וכך גם חלקו של שמעון מובלע היה בתוך נחלת יהודה. הטעם שלא קיבל שמעון ברכה בפני עצמו הוא חטא זמרי עם כזבי בת צור נשיא מדין (רש"י שם, ז) שמתווסף על הריגת אנשי שכס שבגינה לא קיבל את ברכת יעקב - אמנם גם לוי לא זכה בשל כך לברכת יעקב, אך תיקן זאת בהתאסף בני שבטו לנקום נקמת ה' לאחר חטא העגל (דעת זקנים שם, שם).

⁶ רש"י (שם, שם) מבאר שנסמך יהודה לראובן היות ושניהם הודו על קלקול שעשו. ביאור נוסף הוא שעצמות יהודה התגוללו בארון כל ארבעים שנה, בשל נידוי שקיבל על עצמו באומרו "וחטאתי לאבי כל הימים". ואמר משה: הרי יהודה הוא זה שגרם לראובן להודות (גמ' מכות יא:) - עד אז התאבל בצנעה מפני הבושה.

⁷ מלחמות החשמונאים (רש"י שם, יא).

⁸ אחר שמברך את לוי בעבודת המקדש מזכיר את בנימין שנבנה מקדש בחלקו, ולאחריו את יוסף שבחלקו נבנה משכן שילה אשר שימש את העם מאז סיום כיבוש הארץ, ועד לבניית בית המקדש בזמן שלמה המלך (רש"י שם, שם).

⁹ רש"י שם, יב

¹⁰ קרני השור חזקות וקרני הראם יפות. בכך נותן שבח מושלם ליהושע שנמשל לשור ולראם גם יחד (רש"י שם, יז).

¹¹ יהושע משבט אפרים ינחיל את ארץ ישראל תוך מלחמה בעמי הארץ, וגדעון משבט מנשה ניצח את מדין (רש"י שם, שם).

¹² האור החיים (שם, יח) מבאר כי שמחת זבולון היא בשל האפשרות שניתנת לו לקיים את תורתו של יששכר - אחרת אין מקום לשמחה הקשורה לענייני עולם הזה, וככתוב בקהלת (ב, ב): "ולשמחה מה זה עושה".

¹³ רש"י (שם, יט) מביא ביאור נוסף. סוחריו אומות העולם יבואו לרגל עסקיהם עם זבולון לארץ ישראל ויבקרו בירושלים. התרשמותם מעבודת העם לאלוקי השמים באופן אחיד (אצל עכ"ם) כל קבוצה עובדת באופן אחיד (אחר) תביא לכך שיתגיירו.

¹⁴ העושר שיגיע מהחילזון - ממנו מפיקים את התכלת למצוות ציצית - ומזכוכית לבנה, יאפשר ליששכר ולזבולון ללמוד תורה (רש"י שם, שם). מכאן ניתן ללמוד שגם אדם המחזיק תורה צריך ללמוד תורה בעצמו ולא להסתפק בסיוע שמעניק לתלמיד חכם. ומעשה ברב אהרון קוטלר זצ"ל ראש ישיבת 'בית מדרש גבוה' (לייקווד) שאמר לתלמיד שביקש לעזוב את הישיבה ולעבוד לפרנסתו, תוך שהבטיח כי יתרום מכספו להחזרת תורה: "עולם הבא' אכן יהיה לך בשכר תרומתך כמו אותם שלמדו תורה, אך 'עולם הזה' של לומדי תורה לא יהיה לך".

¹⁵ הכלי יקר (שם, כב) מבאר כי לאחר שאמר יעקב שדן ידון את עם ישראל, מברך אותו משה שיהיה ליבו כלב אריה ולא יפחד מבעלי הדינים המאיימים שלא יוציא דין אמת.

לע"נ קולט רחל בת אליז ע"ה

לעילוי נשמת הרב ירחמיאל גרשון בן הרב צבי יהודה אדלשטיין זצ"ל

את נפתלי הוא מברך כי לאור השפע לו יזכה, יהיה הראשון להביא ביכורים.¹⁶

משה מברך את אשר שנתברך בנים רבים מכולם¹⁷ שיהיה רצוי לאחיו, בנותיו יינשאו לכוהנים גדולים "וטובל בשמן רגל".¹⁸

את סדרת הברכות הוא מסיים בברכה כללית לעם ישראל שגיבוריו ישבו בעיר הגבול וימנעו מאויביהם להיכנס לארץ "וכימך דבאך".¹⁹ מזכיר להם כי אין באלוהים כאלוקי ישראל אשר בהיותו קדמון לכל בחר לו את השמים למשכן וכל גיבורי העולם תחתיו, ומברך את ישראל שישבו 'איש תחת גפנו ותחת תאנתו', מפוזרים, ללא צורך להתאגד בכדי לגבור על האויב.²⁰ בסיום פירוט הברכות אומר משה לעם "אשריך ישראל" שכל טוב העולם מובטח לכם.²¹

לאחר סיום הברכות עולה משה להר נבו, שם רואה את כל ארץ ישראל בשלוותה ואת כל הצרות העתידות לקרות:²² את בני דן עובדים לפסל מיכה וכנגדם את שמשון היוצא להושיע את ישראל, את ארץ נפתלי החרבה לעומת דבורה וברק הנלחמים בסיסרא, את ארץ אפרים ומנשה בחורבנה אל מול ניצחון יהושע (משבט אפרים) על עמי כנען ומלחמת גדעון (משבט מנשה) במדיין ועמלק ואת חורבנה של ארץ יהודה מול ניצחונות מלכות דוד. ה' מראה לו את כל העתיד לקרות לעם ישראל עד תחיית המתים, ומראה לו את מערת המכפלה ואת יציקת כלי המקדש על ידי שלמה בכיכר הירדן.²³

ה' אומר למשה כי הראה לו את הארץ בכדי שיוכל להעיד בפני אבות האומה כי קיים ה' את הבטחתו להנחיל את הארץ לזרעם, אך הוא לא יוכל להיכנס אליה.²⁴

משה נפטר²⁵ במיתת נשיקה ונקבר על ידי הקב"ה "מול בית פעור",²⁶ ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה". הפסוק מעיד כי על אף פטירת משה בגיל מאה ועשרים "לא כהתה עינו ולא נס ליחו".²⁷ העם בוכה על מותו במשך שלושים יום.

"ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמעו אליו בני ישראל ויעשו כאשר צוה ה' את משה".

התורה מעידה כי "לא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים את פנים",²⁸ נשלח מאת ה' להרבות מופתים בארץ מצרים, קיבל את התורה בידיו וחולל ניסים במדבר "לעיני כל ישראל".

לקבלת העלון כתבו לי yaakovkatz1989@gmail.com

להצטרפות לקבוצת הוואטסאפ שלחו הודעה 0532547332 או לחצו כאן

שבת שלום

חידות לפרשת וזאת הברכה

1. מהיכן למדנו שסבא נקרא גם אבא? (לג, ט)
2. מה הקשר בין משה רבינו וחג החנוכה? (לג, יא)
3. האם אדם בודד הוא חזק או חלש? (לג, כח)
4. מי קבר את משה רבינו? (לד, ו)

¹⁶ כלי יקר שם, כג

¹⁷ רש"י שם כד

¹⁸ מרוב שמן היה מוכר בזול לשאר העם (ספורנו שם, כד).

¹⁹ כל זמן שיעשו רצונו של ה', 'דבאך', יזוב ויזל כספם וזהבם של אומות העולם אשר יבואו לקנות מפירותיה המשובחים של הארץ (רש"י שם, כח).

²⁰ רש"י שם, כח

²¹ רש"י שם, כט

²² רש"י לד, א

²³ רש"י שם, ג

²⁴ לו יכול היה להיכנס, היה מחכה משה לראותם נוחלים בפועל ואז היה הולך לאבות (רש"י שם, ד).

²⁵ מכאן ואילך כתב יהושע. לדעת ר"מ בגמ' כתב משה דברים אלו מפי הקב"ה בדמעות, ובכך נבדלו מילים אלו משאר התורה שנכתבה בדיו (רש"י ושפתי

חכמים שם, ה).

²⁶ קברו היה מוכן שם מששת ימי בראשית, בכדי לכפר על חטא 'בעל פעור' (רש"י שם, ו).

²⁷ לא שלט בגופו ריקבון (רש"י שם, ז).

²⁸ כל שאר הנביאים תקשרו עם הקב"ה דרך מחיצות שונות בהתאם לדרגתם, ולא דיבור ישיר 'כדבר איש אל רעהו'. בנוסף מזה יכול היה לדבר בכל עת שירצה ולא היה צריך להמתין להתגלות.

לע"נ קולט רחל בת אליז ע"ה